

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

17. Confirmatur supradicta sententia P. Amici autoritate Basilij Pontij, in qua explanantur omnes difficultates, quæ continentur in præterita resolutione. Ex p. 8. t. 1. r. 9.
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76359](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76359)

In ordine ad Sacramenta. Refol. XVII: 23

rum, ut non permittit, ut absque expressa invocazione eorumdem administraretur sacramentum Baptismi. Hucusque Pater Amicus, qui in ultimis verbis clarè sumat Pontificem licitè permittere, ut Græci formâ supradictâ in Confirmatione videntur.

RESOL. XVII.

Confirmatur supradicta sententia Patris Amici auctoritate Basilij Pontij, in qua explanantur omnes difficultates, quæ continentur in præterita Resolutione. Ex part. 8. tract. 1. Refol. 9.

6. 1. **S**ci prius docuisse fulgentissimum lumen inclite Academicæ Salmanticensis Basilium Pontium in sua antea Prælectione de sacram. Confirmat. part. 2. cap. 7. ubi latè firmat, formam Græcorum sacramenti Confirmationis esse sufficientem. Et tandem num. 15. sic ait. Vt magis explicetur sensus formæ Græcorum, obicitur contra illam.

1. **P**rimò. Quia hæc forma, *signaculum domini Spiritus sancti*, nullum idoneum sensum reddit ex de-
fectu verbi. Unde non est oratio significatum: ergo non est idonea, neque conveniens forma. Propter hoc argumentum aliqui in hac forma desiderant verbum aliquid, & clariorem sensum. Sed immo-
ditio; nam Patres Concilij Constantinopolitani etiam sine verbo perferant sententiam, vñ cum opere, quod faciunt, illa oratione explicare voluerunt: Etque non secus ac si aliquis nummum portigans pauperi, nihil aliud dicat, quàm, *En nummum*, eo ipso intelligitur dare pauperi nummum. Similis modus loquendi sine verbo reperitur apud Lucam in consecratione Calicis: *Hic calix novum testamentum in meo sanguine*: ubi Latinus interpres addidit verbum, *est*, quod subintel-
ligatur: Hæc certè verba Lucæ respiciunt ad ea, quæ Exod. 24. posita sunt, *Hic est sanguis fœderis, quod pepigi vobiscum Dominus, super cunctis sermo-
nibus his*. Et hæc verba citans Paulus ad Hebr. 9. tenet sine verbo substantivo, *Hic sanguis testamen-
ti, quod mandavit ad vos Deus*. Sic ergo Lucas, formam consecrationis Calicis, sine verbo protulit, & illa valida est. Idem etiam de forma Confirmationis dici potest. Legatur cap. 6. Epistolæ ad Hebræos, in qua, quod est in textu Græco, plenum est harum locutionum, & alibi etiam in Latino, quæ, quia multa sunt, hic non transcribimus. Huiusmodi etiam locutiones non paucæ sunt apud Latinos, etiam in ritibus, & officiis Ecclesiasticis, quales sunt illæ, *Lumen Christi, Gloria in excelsis Deo, Glo-
ria Patri & Filio, &c. Benedictio, claritas & sapientia, honor, virtus, & servitudo Deo nostro in sæcula sæculorum. Angelus, Archangelus Michael, Dei nunc pro animabus infus*. Sed de hoc etiam dixi in tract. de Eucharistia, cum agerem de forma Consecrationis.

2. **S**ecundo obicitur, Quia in forma Sacramenti debet exprimi actio ministri, ut diffinitum est ab Eugenio IV. in decreto de Sacramentis, & ab Alexandro III. in cap. 1. de Baptismo, & eius effectu. At in hac forma, *signaculum domini Spiritus sancti*, non exprimitur actio ministri, nec etiam in illa, quam refert Constantinus, *Consignet te Deus sigillo fidei, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti*, in consignatione fidei; ergo non sunt formæ suffi-
cientes. De materia huius argumenti, an scilicet necessarium sit in forma Sacramenti exprimere actionem ministri, & quomodo, latè disputatur à Do-

ctoribus in materia de Baptismo supra quæst. 66. artic. 5. Nunc breuiter dico in primis certum esse id quod in antecedenti sumitur, exprimentam esse actionem ministri aliquo modo, siue implicito, siue explicito. Quæ fuit doctrina Divi Thomæ in eo artic. In præterita legatur. Nego tamen in his formis sacramenti Confirmationis non significari actionem ministri proptèr hæc, & nunc exercetur, & supposita institutione Christi. Et de prima forma, *signaculum domini Spiritus sancti*, facile ostenditur. Quia, ut rectè Egidius supra quæst. 66. artic. 5. dub. unico, num. 36. formæ Sacramentorum sunt orationes practicæ, & significant necessariò id quod hic, & nunc agitur, v. g. conferri gratiam per Sacramentum hic nunc collatam. Et hoc ipso quod pronunciamus formam, & ponitur simul ritus externus Sacramenti essentialis, significatur illum effectum conferri per actionem, quæ de facto exercetur. Quod in quavis oratione practica verum est. Hæc oratio, *hic liber est tuus*, prolata ab eo qui habet potestatem, siue principalem, siue ministerialem, idem significat atque ista oratio, *Do tibi hunc librum*, & consequenter significat actionem, proptèr hæc & nunc ab isto procedentem. Sic ergo, cum Episcopus, qui supposita Christi institutione habet potestatem conferendi gratiam roborantem per hoc Sacramentum, faciens cum Christum signum Crucis in fronte, dicit, *Signaculum domini Spiritus sancti*, intelligitur dicere: *Do tibi signaculum domini Spiritus sancti, vel, quod idem est, Per hoc signum tibi à me impressum præbeo Spiritum sanctum*: sicut, qui porrigens nummum, dicit pauperi: *En nummum, idem est, ac si diceret: Do tibi nummum*, ut supra dicebam. Significatur ergo in hac forma actio ministri, & ut procedens à ministro.

4. **D**ifficultas est idem ostendere in alia forma: *Consignet te Deus sigillo fidei, &c.* Soto in 4. dist. 3. quæst. unica, artic. 5. propter hanc formam censet non requiri, ut in forma Sacramentorum significetur actio ministri, ut procedens à ministro; sed sufficere, si non excludatur eius actio. Hæc tamen opinio Soti communiter reicitur, supra quæst. 66. citata. Et certè, ni fallor, repugnat doctrinæ Divi Thomæ in eo artic. 5. de quo eo loco. Vasquez in hac quæstione, duo sibi contraria docet. Nam tom. 4. in 3. part. 84. artic. 3. dub. 3. num. 10. expressè dicit formam deprecatoriam non posse convenire sacramenti Baptismi, Confirmationis, & Ordinis; quia minister in illis habet rationem superioris, in Baptismo introducens in Ecclesiam; in Confirmatione destinantis militem ad bellum pro fide; in Ordine conferentis potestatem. At in 2. tomo in 3. part. dist. 142. c. 2. expressè docet formam Baptismi, & Confirmationis posse esse deprecatoriam, qualis est hæc forma Græcorum: *Consignet te Deus*; quia in ea additur aliquid quo denotatur actio ministri, scilicet, sigillo fidei, quo verbo denotatur actio ministri sigillantis, quasi dicat, hoc sigillo fidei suæ. Unde addit Vasquez verba illa, *In nomine Patris, &c.* non referenda esse ad illa verba, *signet te Deus*, qui esset sensus ineptus; sed ad illa, *sigillo fidei*, quod scilicet, tibi à me exhibetur, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Ommissa autem ea aperta contradictione, & ad id quod ad præsens facit attendens, dico non esse necessarium ad significandam actionem ministri recurrere cum Vasquio ad illa verba, *sigillo fidei*; nec etiam ad legitimum sensum formæ necesse est, ut verba, *In nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti*, referantur ad illa, *sigillo fidei*; sed sufficienter explicatur actio ministri, per illa verba, *Consignet te Deus*. Quod satis declarat Egidius loc. citato. Eadem enim verba,

PLANÆ
Omnia
NO. III. IV. V
E. III

en-
&
pra
la-
s.
dii,
prim
z in
à s.
colle
que
in
r. 2.

in quæstis circumstantiis prolata diuersa significat, v. g. si sint in hoc cumulo libri diuersorum dominorum, Petro cupienti scire quinam sint sui, dicam ego: Ille liber est tuus, non indico me illi donare librum. At si omnes illi essent mei, eisdem verbis plane significo me illi donare librum. Item, si quis à Rege potestatem haberet, vel supplicio afficiendi, vel liberos summittendi reos, si alicui diceret, Princeps remittit tibi supplicium, apud eos qui eam potestatem nouerunt; idem est ac si diceret: Ego nomine Principis remitto tibi supplicium. Cum ergo certum sit supposita institutione Christi ministros habere potestatem acceptam à Deo conferendi gratiam per Sacramenta, idem est dicere, Consignet te Deus, ac dicere: Ego te consigno potestate accepta, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti; vel, Deus te consignet per me eius ministrum, vel per sigillum, quod tibi imprimo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Constat ergo in his formis sufficienter exprimi actionem ministri, etiam pro vt ab eo procedentem; & ideo ex hoc capite non esse reiciendas; & hæc omnia docet Pontius *ubi supra*.

5. Qui etiam postea ad magis suam sententiam confirmandam *in cap. vii.* examinat omnia verba formæ Latinæ, & sic ait: Videndum superest, quæ sint essentialia in hac forma, qua vtique Ecclesia Latina. Quod quidem suppositis his, quæ dicta sunt *cap. precedenti*, de forma Græcorum, non est difficile colligere.

6. *Primo* ergo colligitur non esse essentialia, quod forma proferatur per modum indicatiui, Consigno te, aut, Confirmo; sed posse proferri per modum imperatiui, & etiam optatiui, & deprecantis, signet te Deus signo Crucis, aut, Confirmeris Chrilmate salutis, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Iam enim ostendi *suprà cap. precedenti*, etiam sub hac forma deprecatoria significari actionem ministri, & recte posse illi formæ adaptari illa verba, *In nomine Patris, &c.* In hoc sentit nobiscum Hentio. *lib. 3. summas cap. 2. n. 5.*

7. *Secundo* colligitur expressionem illam Crucis non esse essentialiam, sed valere si dicatur: Signo te, & confirmo te, &c. quia in forma Græcorum, in qua certum est omnia essentialia contineri, non exprimitur signum Crucis: sufficit ergo ea formæ significari auctoritatem ministri, & opere ipso Crucem efformari; in eo enim ipso verbum illud, *signandi*, determinatur ad signum in forma Crucis formatum. Sentit nobiscum Estius *in 4. distict. 7. §. 10.* fauet Gamachus *in hac quasi. cap. 5.* Cum autem dicimus vocem illam, signo crucis, non esse necessariam, sic intelligimus, quod non est de essentia formæ quod ponatur explicitè determinatè, sed satis esse quod explicitè, vel implicitè ponatur. Vnde, & cum explicitè ponitur, ad essentiam pertinet, quia necessariò continebatur implicitè non ex vi verbi, *signo*, absolute positi, sed quatenus determinatur per ipsam vñtionem, & materiam. Hoc enim obseruandum est in omni forma Sacramentorum, cum verba, quæ expressè adduntur, ex vi verborum essentialium in eorum significatione continebantur necessariò implicitè, cum explicitè ponuntur, reddunt eundem sensum, & eandem præcisè significationem, quæ ad effectum Sacramenti operatur, & ex consequenti pertinent ad eius essentiam. Exemplum est in forma pœnitentiæ: Ego te absoluo à peccatis tuis, in voce, *absoluo*, necessariò includitur, *Ego*. Quare, cum exprimitur, ad substantiam pertinet forma: Similiter etiam includitur, *à peccatis tuis*, non secundum quod verbum, *absoluo*, absolute ponitur; sed se-

quod quod modificatur per confessionem. Quia cum in confessione petatur absolutio, & non à vinculis corporis, sed peccatorum; idè cum dicit Sacerdos, Ego te absoluo, & absolutio debeat esse ab aliquo vinculo, intelligitur ex vi verbi, & iudicij huius, & sententiæ, à peccatis, & ita eadem forma manet, siue illud, *à peccatis*, exprimitur, siue non. Quia, si non exprimitur, necessariò includitur, vt explicatum est: si exprimitur, non redditur nouus sensus. Sic ergo in præsentis philosophandum est, eandem esse formam Confirmationis, siue illud, Signo crucis, exprimitur, siue secus. Quia implicitè continetur; & si exprimitur, ad essentiam pertinet; & nihil de nouo additur, sed, solum differunt penes explicitum, & implicitum.

8. *Tertio* colligitur, non esse similiter de essentia formæ Confirmationis; quod exprimitur, Chrilmae salutis. Nam in verbo illo, *Signo te*, & *Confirmo*, in his circumstantiis modificato continetur necessariò vñctio cum Chrilmate. Quare eodem modo philosophandum est, ac de illis verbis, *signo Crucis*. Et confirmatur exemplo Baptismi, & sacre vñctionis. Quamuis enim necessaria materia sit aqua, & oleum; non tamen necessarium est dicere, Baptizo te in aqua, aut, per istam sanctam vñctionem olei. Ergo, etiam in præsentis non est necessarium exprimere materiam remotam Chrilmate. Et idem etiam conuincitur ex forma Græcorum iam considerata, in qua ea particula non ponitur distinctè. Et denique idem etiam conuincitur ex libro Rituali, quæ inscribitur, *Ordo Romanus*, cuius verba statim dabimus. Nihilominus tamen contra illationem hanc sentium Suarez, Egidius *locis citatis*, & alij; sed non afferunt rationem aliquam, qua verosimilem eam sententiam reddant.

9. *Quarto* colligitur, non esse de essentia formæ geminationem illorum verborum, *Signo te*, vel *Confirmo te*, sed sufficere, vel *signo*, vel *confirmo*. Ita Gamachus *loco citato*, Layman. *tract. 3. citato cap. 3.* & alij. Mouet in primis, quia in forma Græcorum; de qua *suprà*, tantum habetur vox *signandi*, sine verbo Confirmationis. Præterea, quia in ea forma, quam refert Constantinus in suo Edicto, tantum habetur verbum, *signandi*, *signet te Deus sigillo fidei*, &c. Et denique quia in libro, qui inscribitur, *Ordo Romanus* qui antiquissimus est, in quo ponuntur omnes ceremoniæ, & ritus seruandi in officijs Ecclesiasticis, & administratione Sacramentorum, cum de hoc Sacramento agitur, hæc tantum habentur pro forma, Confirmo, te, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Ergo non est necessaria illa expressa geminatio verbi, sed vnum in altero includitur. Sed respondet Suarez *in oratione pro confirmandis*, ante verba citata, dici ab Episcopo, Consigna eos Domine signo Crucis; quæ verba pertinent ad formam, & non immutant substantialiter illam, quam assignat Concilium Florentinum. Sed hæc solutio nullius est momenti, nec adhiberi potuit, nisi ab homine, qui non legit locum ex veteri Ordine Romano, vbi hæc habentur. *Primo* Pontifex post ministratum Baptismum venit ad infantes, & Archidiaconus tenet Chrilma, & Pontifex eleuata manu super capita omnium, dicit orationem, cum inuocatione septiformis gratiæ Spiritus sancti. Cuius orationis vltima verba hæc sunt: Adimple eos spiritu timoris tui, Amen. Consigna eos signo crucis Christi in vitam propitiatus æternam. Amen. Et statim subiungitur in eodem Rituali. Oratione explicita, interrogantibus Diaconis nomina

Sup. sequenti-
bus abhinc
vsque ad 8.
ultimo col-
ligitur, hu-
ius Resol. in
Rel præteri-
ta §. 2. vsque
ad 8. Obser-
uandi quin-
to exclusiue,
& in alijs
eius not.

In ordine ad Sacramenta. Resol. XVIII. 25

nomina singulorum. Pontifex tincto pollice in Chelmate, facit Crucem in frontibus singulorum, ita dicendo: Confirmo te in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, Amen. Hac ibi. Ex quo dicitur aperte, contat hæc vltima verba orationis nullo modo pertinere ad formam Confirmationis. Tum quia super omnes confirmandos simul dicuntur, & semel, neque repetuntur pro singulis; forma autem toties reperitur, quoties applicatur materia. Tum etiam, quia cum illa orationis verba profertur nihil materiae applicatur: at forma Sacramenti in Ecclesiae vsu semper coniungitur cum applicatione materiae. Verba ergo præcisè pertinentia ad formam sunt illa, Confirmo te.

10. *Primo* colligitur distinctam inuocationem trium personarum non esse de essentia formæ sacramenti Confirmationis. Sic sentit Estius §. 11. c. 1. Ad id afferendum, illud mihi vnicum fundamentum est, quod in forma Græcorum non exprimitur Trinitas; ostendimus autem eam formam sufficientem esse. Non ergo est de essentia cum exprimitur in forma, quia vultur Latini.

11. Contra illationem hanc sentitur ex antiquis Alexander 4. part. *quæst. 9. membr. 2. art. 2. §. 3.* & recentiores fere omnes, ita vt necesse non sit Doctores referre. Mouentur,

12. *Primo*: Quia Concilium Florentinum in decreto Eugenij, in forma huius Sacramenti exprimit Trinitatem personarum. Verum ex eo decreto nequit probari esse essentialia quidquid ponitur in formis Sacramentorum, nisi aliud addatur, scilicet perpetua traditione. Ecclesiae id semper retentum vt essentialia absque mutatione, aut dispensatione vlt. Sic enim nos supra cap. 3. & 4. ostendimus benedictionem Episcopi esse essentialiam in Chelmate, quod est materia huius Sacramenti, quia & exprimitur ab Eugenio I. V. & perpetua traditione sine mutatione vlt. vel dispensatione receptum est in Ecclesia, quod ab Episcopo tantum benedicatur Christus Confirmationis. At non sic contingit in præsentem, cum habeamus formam Ecclesiae Orientalis ab antiquissimis temporibus Concilij secundi Generalis vsque ad nostra tempora receptam, in qua non inuocatur expressè Trinitas personarum. Et alias eodem argumento probaretur in forma sacramenti Ordinationis esse essentialiam trium personarum distinctam mentionem; quia in eodem decreto Florentino, cum agitur de sacramento Ordinis, dicitur forma Sacerdotis talis est: Accipe potestatem offerendis sacrificium in Ecclesia pro viujs, & mortuis, in nomine Patris & Filij, & Spiritus sancti; & sic de aliorum Ordinum formis. Et tamen constans, & indubitata omnium Doctorum sententia est, in forma sacramenti Ordinis non esse necessariam expressionem Trinitatis.

13. *Secundo* mouentur, quia Sacramentum hoc est quadam perfectio Baptismi, & ideo sicut in forma vtriusque Sacramenti est essentialis hæc expressa mentio Trinitatis, ita etiam in forma istius Sacramenti. Respondet Estius hoc esse discrimen inter Baptisimum, & alia Sacramenta, quod in Baptismo operatur inuocatio Trinitatis, non autem aliqua potestas ministrum per consecrationem accepta, sicut in alijs Sacramentis, quæ necessariò certum, & determinatum requirunt ministrum: in quibus proinde Trinitatis inuocatio non est necessaria, sicut in Baptismo, sed satis est, ad hoc vt ratum sit Sacramentum, si illius potestatis actus circa suscipientem exprimat. Sed discrimen hoc non satis intelligo. Inquiri enim ab hoc Auctore, quomodo in Baptismo operetur inuocatio Trinitatis;

aut enim intelligitur operari effectum Baptismi, qui continetur in forma, & verba formæ concurrunt instrumentaliter ad effectum. At hoc commune est etiam alijs formis Sacramentorum, siue inuocetur Trinitas, siue non, scilicet, quod verba formæ producant effectum. Aut intelligitur operari Trinitas tanquam præcipuus Auctor Sacramenti. Et sic etiam in omni Sacramento operatur effectum gratiæ, vt principalis auctor. Et nihilominus explicandum superest, quare in vna forma exprimitur Trinitas, & non in alia. Deinde inquiri quo sensu dicat non operari in Baptismo ministrum potestatem. Si enim tantum velit ministrum Baptismi non exigere consecrationem, fatemur; sed neque etiam sacramentum Matrimonij requirit, & nihilominus in forma matrimonij non exprimitur inuocatio Trinitatis. Adde etiam quilibet ministrum Sacramenti habere potestatem instrumentalem ad conferendum effectum: ergo in hoc omnes ministri Sacramentorum conueniunt, solumque discrimen erit ad quadam Sacramenta speciales qualitates requiri in eorum Ministris, quæ non requiruntur in Ministris aliorum; omnes tamen operantur instrumentaliter effectum Sacramenti per potestatem acceptam à Deo ad illum conferendum.

14. Quare dicendum est rationem huius, cur in Baptismo sit necessaria inuocatio Trinitatis distincta, non autem in Confirmatione, petendam esse ex institutione Christi, quæ nobis per Ecclesiam innotuit. In Baptismo requiritur, quia sic Ecclesia semper intellexit in Confirmatione verò minime, cum videamus in forma recepta in Ecclesia Græca, & approbata non contineri. Congruens autem ratio huius est, quia in Baptismo intramus in Ecclesiam per Trinitatis confessionem, quæ est primum, & radix aliorum mysteriorum fidei: in Confirmatione datur robur ad protestandam vniuersam fidem; robur autem hoc accommodatur Spiritui sancto, vt Christus sæpe Discipulis testatus est, cum illis Spiritum sanctum promisit; & ideo satis est, si eius mentio fiat, & ibi implicita tota Trinitas intelligatur. Et hæc omnia docet Pontius loco citato. Itaque ex mente supradictorum Doctorum patet, posse Pontificem vltimæ formæ Græcæ in sacramento Confirmationis permittere, ex his quæ dicta sunt supra.

RESOL. XVIII.

Apponitur sententia aliquorum impugnantium opinionem Amici, & Pontij, & assertantium ante schisma Græcos in forma Confirmationis inuocasse explicitè Trinitatem? Ex part. 3. tract. 1. Resol. 10.

§. 1. **Q**uod in primitiua Ecclesia, etiam apud Græcos adhiberetur in forma sacramenti Confirmationis explicita sanctissimæ Trinitatis inuocatio, tenent aliqui, & inter illos vir quidam doctissimus, qui in quadam scriptura mihi exhibita suam sententiam varijs rationibus firmabat, &

Primo, asserit ipse; quia Senerus Patriarcha Alexandr. in *Bibliotheca Patrum*, tom. 7. post venerationes plurius corporis partium, prout etiam fere enumerantur in moderno Græcorum Euchologio, in collatione sacramenti Confirmationis, dum refert formam, exprimit explicitam Trinitatis inuocationem, à qua tamen recessit modernum Euchologium.

Sup. hoc supra in Resol. 16. à §. Obseruandum quinto, vlt. que ad §. penult. excludit, & in Resol. 17. à principio.

PLANA
Omnia
TO. III. IV V
E. III